Р Е Ц Е Н З И Я

От проф. Григори Григоров на хабилитационния труд на
Доцент д-р Здравко Петров Каменаров за присъждане на академична длъжност „ПРОФЕСОР" по дисциплината „Техника и технология на живописта и стенописта" и „Иконопис" на тема: Авторски иконографски, иконописни и технико-технологични решения в реализацията на украсата на храм „Успение Богородично" в София.

Хабилитационният труд на доц. Здравко Каменаров може да се каже , че се състои от две части: първата и основна част е цялостното проектиране и изпълнение на стенописната украса на интериора в църквата „Успение Богородично", а втората е текст с множество илюстрации и описание на технико – технологичните особености при изпълнение на проекта.

Втората част на този труд съдържа:

Въведение

1. Монументална украса на храм „Успение Богородично".
2. Кавалентни произведения върху каменна основа:
   „Св.Пророк Данаил"
   „Страстотърпления"
   „Св. Арх. Михаил побеждава сарацинците"

Приноси

Библиография

Във Въведението доц. Здравко Каменаров започва с описание на тенденциите в развитието на иконописта и стенната сакрална украса в съвременното българско изкуство. Авторът съвсем правилно намира ,че това е едно от най–динамично развиващите се сфери на съвременното българско изкуство. Наред с реставрирането на старите сакрални художествени ценности се създават съвършено нови църковни ансамбли със стенописи, богати иконостаси и параклиси .Съвременният етап от развитието на българското църковно изкуство притежава множество особености, определяща неговата специфика. Като основен момент във въведението, Здравко Каменаров излага своите виждания за канона в християнството, особено в православното, който е консервативен и постоянен , но

не е конфликтен с развиващото се, променящото се исторически и географски църковно изкуство: цитирам–„ Господ се явява на човека във вид на Откровение, а съответно човекът предприема ответен ход, изразяващ се в молитва, пост , приемане на Тайнства и т. н. Следователно ,характерът на взаимоотношението се определя от двете страни. Канонически погледнато Господ притежава качеството на абсолютност и не може да се променя. Природата на човека е променлива и именно това е определящо за спецификата на религиозното изкуство в конкретна епоха". С тези разсъждения Здравко Каменаров се опитва, съвсем правилно, да подчертае разликата между канон и стил, особено като се има предвид ,че в някои среди тази разлика не се вижда. Известно е, че в иконописта от ранното Средновековие до двайсти век православният канон е спазен, но стилово произведенията са различни от гледна точка на епохата, географския район, на възможностите и техническите похвати на тогавашните автори. Създаването на религиозните произведения винаги е било свързано с уменията на авторите да ползват съответните техники и материали, които с времето се променят.

Тези разсъждения на автора във въведението, според мен, са аргументи към основния хабилитационнен труд, а именно: авторски иконографски,иконописни и технико–технологични решения, свързани с реализацията на украсата на храм „ Успение Богородично", гр. София. Трябва да се отбележи, че този храм е католически с източен обряд или както е известен в други страни гръко–католически.

Предизвикателството пред автора, според мен е синтезът, който трябва да направи между католическите и православни сакрални теми от една страна и чисто композиционните и колоритни решения от друга, а всичко това трябва много точно да бъде съобразено със специфичните особености на архитектурата и архитектурното пространство.

В албума са представени всички сцени и различни изображения с текстове, които обясняват значението имр както и символиката и кодовете на техните връзки чрез подбрани евангелски текстове.

Рамките ,които ограждат различните композиции и които се явяват като основна конструкция на цялата стенописна украса в храма са флорални орнаменти. Различните стилизирани растения, цветя, клонки и др. носят различни символи свързани с темата на композицията, която рамкират.

Доцент Здравко Каменаров е избрал комбинация от стенописни техники при изпълнение на проекта си продиктувана от най–съществения, от теологична гледна

точка,елемент – Светлината, както се знае от евангелските текстове Бог е Светлина. Авторът пише, че за постигане на подобен визуален резултат в стенната украса на храма се използва ефектът на диреткната и отразена естествена и изкуствена светлина. Затова са използвани техниката мозайка и витраж. Здравко Каменаров много умело комбинира мозайките с акрилната темпера в една композиция, в друга само мозайка като фон и орнамент, както и цели фигури. Визуално тази комбинация от техники е много добре балансирана и стенописът има цялостно въздействие. Намирам ,че фонът на „Ширшая Небес" от златен смалт е малко скучен като се има предвит начина на подреждане на тесерите и голямата площ.

Смятам, че подреждането на тесерите по рисунка, напомняща облаци в православната традиция , ще обогати фона чрез играта с фугата от една страна, а от друга ще го олекотят.

Витражите, които са част от цялостната украса на интериора се явяват като втори пояс под стенописите. Важно е да се отбележи, че авторът е проектирал и изпълнил витражите монохромно, за да избегне колоритната колизия с активната цветност на техниките на мозайката и стенописа. Тези витражи не са изпълнени в класическата техника, а са имитативни. Използвано е 5см. обикновено стъкло, върху което е рисувано с полиуретанови бои с последващо изпичане при температура 150 – 160 С. Използвани са и различни фолия имитиращи стъклени елементи с различни структури и фактури. Оловните шпросни, с които са сглобени и фиксирани детайлите придават ефекта на витражната техника. Изображенията на тези стъклописи действат като деликатна рисунка върху светлия фон и хармонично се вписват в цялостната украса на интериора.

Като подкрепяща тема на дисертационния труд доц. Здравко Каменаров предлага и три авторски произведения на религиозна тема рисувани ,както предполага фамилията му, върху камък. Според него реализацията на тази техника цели възстановяването и модифицирането на една техника с историческо значение – живопис върху каменна основа. Във връзка с това авторът прави кратък историчесни преглед от създаването, развитието и западането на каменната основа в живописта. Описва различни школи и художници във времето, начините на ползване на естествената рисунка и колорит в изграждането на живописната композиция.

В текста към трите свои произведения авторът описва подробно, както сакралната страна на композициите, така също и техниката и материалите, които ползва. За основи са избрани полирани каменни плочи от групата на кварца - оникс и варовик – мраморен оникс , а за живописване е използвана яйчено–смолеста емулсия. При

изпълнението на творбите също са използвани естествените рисунък и колорит на камъка. Намирам тези произведения за оригинални и изключително майсторски изпълнени.

В хабилитационният труд са представени библиография и списък с приносите. Библиографията се състои от 70 позиции и 5 виртуални източници.

Приносите в седем точки приемам с пълно убеждение.

Като имам предвид огромния и продължителен труд на доц. Здравко Каменаров, оригиналното и майсторско изпълнение на стенописната украса в храма „Успение Богородично" от гледна точка на сакралното, художественото и технико–технологигично решение убедено предлагам на научния съвет при НХА да избере д–р Зравко Каменаров за „ПРОФЕСОР" по дисциплината „Техника и технология на живописта и стенописта" и „Иконопис"

проф. Григори Григоров

27.12.2016г.